

Observatoriulu esse de doue ori in septimana, mercuria si sambat'a.

Pretiu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in lăintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariulu Observatoriulu in Sibiu.

Nr. 70.

Sibiu, 30/11 Septembre 1878.

Anulu I.

Legea electorale — monopolu alu Aristocratiei.

(Urmare.)

II. Alta satira a legi electorale, bajocura si infamia aruncata asupra celor 2,100.000 locuitori ai Transilvaniei si anume asupra romanilor o afla dn. Hossu in absurd'a disproporzione, in care se alege si trimitu la diet'a Ungariei cei 75 deputati ai Transilvaniei. Asia numitele comitate si districte feudali, scaune secuiesci si sasesci, apoi 5 cetati séu urbi cunoscute sub titlu de regesci, alege totu câte 2 deputati, fôra picu de respectu la teritoriu, la economi'a nationale la numerulu poporatiunei si la interesele densei; éra alte 13 localitati (orásie, sate) cunoscute din vechiu sub epitetulu de taxale, totu atâtea cuibusióre neinsemnate, trimitu totusi câtu unu (1) deputatu la dieta. Ratiunea acestei legi se afla totu in ur'a nationale. Pâna in a. 1848 dreptulu de alegere ilu avea numai aristocrati'a si burgesi'a. Numerulu sufleteloru din acelea doue clase era camu acelasu, multu pucinu proportionatu. In a. 1848 s'a emancipatu poporulu rurale cu teritoriulu seu, precum vomu vedea indata; dara diet'a de atunci isi batù jocu de dreptulu acestei clase, si asia egalitatea de dreptu proclamata de aceiasi dieta si de parlamentele tuturoru staturiloru libere in Transilvani'a remase minciuna. Nu asia s'a portatu diet'a din Ungari'a facia cu immens'a maioritate a locuitoriloru, ci aceea in legea sa electorale art. V din 1847/8 adoptandu cu sinceritate principiulu representatiunei poporulu intregu, stabili regul'a, cà circa dela câte 30 mii de suflete se se alege câte unu deputatu, fôra nici-o distinctiune de classe, nationalitate etc. Dela acea regula generale se facù esceptiune numai cu câteva cetati comerciale si montanistice, pentru marea loru insemnate, caroru li se recunoscù dreptu electorale indata-ce numerulu loru aru trece preste 9 mii de suflete. Diet'a transilvana ficsase numerulu deputatiloru sei la 73, din care mai apoi prin una co-rectura se facura 75, inse fôra nici-unu respectu la numerulu poporatiunei. De aici urmédia prea firesce, cà acei 75 deputati ardeleni nu representa intru nimicu opiniunea si vointi'a maioritatiei locuitoriloru din acésta tiéra. Spre a inveda poterea acestei asertiuni, dn. Ios. Hossu ne presenta una tabella statistica care, cà si una ce mai urmédia, merita se fia pusa in sticla si afipta in fiacare casa romanésca transilvana alaturea cu oglind'a. Ne va dice cineva: Dela 1874 incóce se mai modificà acea lege afurissita. S'a modificatu spre mai reu pentru noi; de aceea se mergemu numai barbatesce inainte cu memorialulu dlui Hossu.

Prim'a tabella ne arata din fia-care jurisdic-tiune (cetate, opidu comitatu, scaunu etc.), câti deputati se alege, càta contributiune directa representa aceia. O, cà-ci nu o vede Europ'a cea libera!

Jurisdicțiunile transilvane.	Locuit.	Contr. dir.	Alegu deputati
1 Cetatea Clusiu	25080	107274 fl.	2
2 Muresieni (M. Vásárhely)	12000	38086 "	2
3 Alba-Iuli'a numai	7822	29415 "	2
4 Gherla numai	5188	16666 "	2
5 Elisabethopolu numai	2650	7109 "	2
6 Sicu numai	3493	5917 "	1
7 Clusielu (Kolozs) numai	3419	7612 "	1
8 Abrudu	4108	7383 "	1
9 Salinele Sibiului	4225	12012 "	1
10 Hatiegu	1746	9608 "	1
11 Hunedóra	2646	6573 "	1
12 Odorheiu	4353	11556 "	1
13 Ciucu-Mercurea	1247	4465 "	1
14 Bresco	4633	5579 "	1
15 Iieni (Ilyefalva)	1410	4035 "	1
16 Romanesci (Olahfalu)	3514	5534 "	1
17 S. St. Giorgiu	4354	10692 "	1
18 Kézdi-Osiorheiu	4427	7214 "	1
19 Com. Albei infer. locuit.	213459	439454 "	2
20 " Albei super. rot.	60000	129668 "	2
21 " Clusiuului	161554	360132 "	2
22 " Dobocei	81978	217833 "	2
23 " Hunedorei	185058	394389 "	2
24 " Solnocu inter.	134074	275061 "	2
25 " Turd'a	153673	326268 "	2

Jurisdicțiunile transilvane.	Locuit.	Contr. dir.	Alegu deputati
26 Cetatea-de Balta	93303	234968 fl.	2
27 Distr. Fagarasiului	87237	147425 "	2
28 " Nasaudului	54023	89394 "	2
29 Scaunulu Ciucu	107821	142967 "	2
30 " Trei-Scaune	100000	200081 "	2
31 " Odorheiuului	90380	145256 "	2
32 " Mursiului	80755	144051 "	2
33 " Ariesiuului	19800	40327 "	2
34 " alu Sibiului	90415	210186 "	2
35 " Brasiovului	87635	281577 "	2
36 " Mediasiuului	39095	110476 "	2
37 " S. Sebesiu	19347	45945 "	2
38 " Miercurei	15350	41414 "	2
39 " Rupei	21366	62882 "	2
40 " Besericei noue	12384	45972 "	2
41 " Orasciei	22631	64447 "	2
42 " Sigisiórei	27292	80225 "	2
43 " Cincului-mare	24034	75266 "	2
44 " Bistritiei	26521	62057 "	2

La calcaiulu acestei tabelle dnulu Hossu, acti-vistu din tóta convicțiunea sufletului, declara puru si simplu, cà acésta repartitiune de suflete si de im-posite este adeverata satira a egalitatiei de drepturi (satyrója a jogegyenlőségnek); apoi spre a o inveda in stilu cum amu dice plasticu, alatura diversele cifre de locuitori si de imposite. Asia este: ora-siele si satuletie cu poporatiune dela 1247 pâna celu multu 4353 suflete, trimitu câte 1 deputatu, éra altele, cà cele doue armenesci, chiaru câte 2; dia contra comitatele cu câte 60 mii pâna la 213 mii suflete totu numai câte 2. Scurtu, ano-malia, absurditate, satira preste totu. Dara resu-mamu cifrele tabellei precum face si dn. Hossu.

Din 8 comitate si 2 districte locuite de 1217699 locuitori mai toti romani carii platescu 2614592 fl. dare directa pe venitul curatu pe capu si aruncuri, se alege numai 20 deputati. — 18 cetati si orasie cu 102823 locuit. si 297039 fl. dare dir. alege 23 (douedieci si trei) deputati. Scaunele secuiloru cu 398546 loc. si 673882 fl. dau 10 deputati. Scaunele sasesci cu 390039 loc. (amestecati) si 1080450 fl. dare dir. trimitu 22 deputati.

Adeca in comitate merge unu deputatu dela 60885 loc.; in Secuime dela 39854; in Sasime dela 17502, éra in cetati si orasie numai dela câte 4470 locuit.

Pare cà audimu dicându-ni-se si acilea: „Taca-ve gur'a. Au nu sciti voi, cà dela 1875 incóce Transilvani'a se imparti din nou, se facura si schimburi in cercurile electorali asia, cà unele miserabili s'au si cassatu cu totulu“. Cunóscemu si noi acelea quasi-reforme; dara judecate la lumin'a dilei, ele nu insémna nimicu mai multu, decâtu cà factiunea compusa din deputati si functionari ardeleni, in a. 1874/5 amestecà aceleasi carti de jocu remase din a. 1848 cu celeritate de prestidigitatori, in câtu poporulu romanescu in locu se mai castige vreunu colegiu electorale, mai perdù si din cele vreo 12, pe care le-ar fi potutu avé, de si cu mari greutati, dupa legea din 1848. Acestu adeveru ilu sciu si activistii si nu'lu potu nega, nici cà avura curagiulu a'lu nega in 20 Iuliu.

Asia dara epitetulu Satira datu de dn. Hossu este si astadi la locul seu. Mai are inse dsa unu altu argumentu, la care nu mai póte dice nimeni „taca-ve gur'a“ éra acela e complimentulu tuturoru satireloru politicu din epoc'a moderna.

(Va urma.)

Institutele nóstre de invetiamentu superioru.

Déca vomu reprivii la trecutulu nostru celu funestu pâna la emanciparea nóstra de sub jugulu jobagiei seculare si pâna la emanciparea ierarchica a romaniloru ortodocsi din Ungari'a si Transilvani'a de sub jugulu absolutisticu si despoticu alu vitregei ierarchii serbe, — vomu aflá si constata - cà noi romanii ortodocsi din partile aceste nici a cugetá nu amu cutezatu de a ni cresce fiii intr'unu insti-tutu de invetiamentu mai inaltu pentru cà nici libertate, dara nici mediulóce nu avému de a ne infintia insisi macaru o unica scóla cu caracteru curatu nationalu, necum se fia avutu ocaziune tinerimea nóstra talentata dela natura a se cultivá

in sciintie mai inalte intre grelele si apesatórele tempuri de atunci.

Totulu ce-i erá permis unu tineru de ai nostri esítu din scól'a comunei natale a fostu: a 'si luá desagii cu merinde si a merge la vre-o scóla ungrésca séu neantiésca normala spre a potea fi primitu la Versietiu séu la Aradu in teologia séu in preparandia, ca petrecendu acolo cane-canesc doui-trei ani, prin multe nacasuri si cu mari sacrifi-cie materiali se devina in satulu seu popa ori dascalu. Ce spiritu domnea pe atunci in institutele teologice-preparandiali de sub potestatea ierarchiei serbe, si cu ce sciintie se adapá tinerimea nóstra acolo? Respunsulu la acésta intrebare, ni se oglin-désa eclatantu in paginile istoriei nóstre bisericesci, i-lu aflamu la remasitiile vechiloru nostri preoti si invetiatori dela sate.

Raru, fôrte raru erá ici coela unu tineru din vre-o familia romanésca, carele favoritu de sórte si cu deosebire de stare buna materiala a parintiloru a mai ajunsu — esítu din scól'a satésca — a potea frecventa si vre-o alta scóla straina normala; dara si mai rari erau acei tineri ai nostrii, carii se fia fostu fericiti a frecventá gimnasie si mai apoi — dupa absolvarea acelu studii pregatitórie — a intrá in institute superióre ea se asculte sciintiele academice, se devina barbati inteliginti scientifici si de specialitatea facultativa a diferiteloru ramuri.

Noi romanii din Banatu amu simtitu acésta calamitate mai multu cà confratii nostri din partile Ungariei si Transilvaniei, pentru cà noi de o parte eramu mai imbranciti de despotismulu ierarchiei serbe, eramu supusi totdéuna episcopiloru serbesci si afara de uniculu gimnasiu rom. cat. din Temisió'a, pe totu teritoriulu Banatului ce cuprindea cele trei comitate Temisiu, Toron-talu si Carasiu apoi cu confiniulu militaru desfiintiatu, si care teritoriu este locuitu de o poporatiune romana de preste 600 mii suflete ca maioritate precumpenitóre, — altu institutu de invetiamentu superioru nu a fostu; éra in acelu gimnasiu fôrte raru a fostu, ba potemu afirmá cà mai nici unulu dintre tinerii nostri n'a fostu.

Precandu tinerii romani din partile ungrene avéu ocaziune de a frecventá gimnasiale din Aradu Oradea-mare si mai vertosu celu din Beiusiu; éra tinerii transilvaneni si mai buna ocaziune avéu si o au inca si astadi a se adapta cu sciintie in numerocele institute de invetiamentu situate in apropiere teritoriala, gimnasiu in Blasiu „roma-nescu“ si in Brasiovu asemenea „romanescu“ si ambele inca si confessionale! gimnasiu si academie juridica in Sibiu apoi tot'asia si in Clusiu de acolo pregatiti multi tineri ca stipendisti ai fericitului si nemuritoriului mare archiereu „And-reiu“ au fostu tramisi la universitatile de sciintie mai inalte din strainatate; — dara ai nostri tineri banatieni erau si sunt inca si astadi restrinsi numai la uniculu gimnasiu din Temisió'a si la celu nu de lungu tempu infintiatu in Lugosiu indepar-tatu unulu de altulu.

Mai inainte pâna la tempulu despartirei ierar-chice din 1864 tinerii nostri romani ortodocsi banatieni — ce e dreptu erau primiti ca alumnisti la Carlovietiu, unde invetiau gimnasiulu serbescu in care se propunea pe — langa limb'a latina si germana, — se intielege — si cea serbésca ca studiu obligatu. Ei bine, dara si acolo care tineri si sub ce conditiiuni se priméu? Acei'a numai, carii erau protegiati si recomandati, de episcopii serbesci si carii, séu cà sciau incatu-va ca baeti limb'a serbésca, séu trebuiéu se o invetie inainte de a fi primiti a frecventá gimnasiulu.

Unii dintre acei tineri, au fostu siliti se-si stinga si inabusiésca sentiemiintele nationali; altii éra se isi schimbe ori schimosésca chiaru si conu-mele strabuniloru acatiendu la acel'a câte unu „ici, séu „viciu“; ér acel'a care s'a incumetatu a se opune, — erá persecutatu, si pentru neobediencia eliminatu. Cei geniali si prétalentati erau nesu-feriti.

De aceea provine apoi și aceea împregiurare : că numărul adevăratei inteligențe române, perfecte de știință facultative în partile noastre banatienă este cu mult mai mic decât alu confratilor ungureni și transilvaneni ; această este și cauză doreră că la noi, în lipsă de dezvoltare culturală, în lipsă de institute superioare multe talente geniale au devenit său mediocrități, său cu totul îngropate și perite ; apoi totu această este cauză, că multi dintre tinerii noștri banatieni educați la Carolovitu și adaptați cu spiritul serbescu, s'au desnaturalizatu, — lasă că și dintre ai confratilor ungureni adaptați prin institute cu spiritul magiaru au devenit asemenea renegați.

Lipsă de bărbați inteligenți crescuți din poporul nostru banatianu, a fostu cu atât mai sentită pentru noi cu câtu posturile de dirigatori publici administrativi și judecătorești nu numai până la 1848 și de atunci sub tempulu absolutismului austriacu Bach-Schmerling, ci și sub eră fericitei constituțiuni ungare dela 1860 încôci, erau mai tôte ocupate de individi străini, venetici de prin Boemiă și Poloniă ; apoi deca ici colé figură și câte unu bietu de romanu ca amplotu inferioru, nici acelă n'a fostu banatianu ci acviștiune său din partile ungurene său din cele transilvanene. De dignitari bisericesci, episcopi, protopopi său macaru și preoți bărbați inteligenți și de cultură mai înaltă — dintre banatieni — nici vorbă ; nu altcum stam și cu numărul advocatilor, medicilor etc. — căci totu cu puțină excepțiune sunt veniți din alte parti, cei mai multi neromani.

Se afla ici colé și dintre ai noștri fii banatieni câte vre unulu fara multe școli aplicatu în atare postu de amplotu administrativu, care se manifestă de multu mai calificatu, mai expertu și rutinatu în afaceri oficiose din ramii administrației decâtu cei veniți de aiurea cu multe școli ; dară lipsindui aceluiă acelea, elu pe langă tóta calificatiunea, diligenția și rutină sa castigată prin pracsă servitiilor de mai multi ani, nu putea fi promovatu la unu postu mai superioru, nu putea concurge la atare pentru că i lipsea calificatiunea formală teoretică, adeca studiile facultative pregătitoare.

În data ce cu ajutorul lui Dumnezeu ne veduram smulsi de sub jugulu ierarhiei serbesce și despartiti de aceea, partile banatice locuite de romani se încorporară la vechiă Metropoliă română ortodoxă, adeca multimea creștinilor noștri romani banatieni la eparchiă restaurată a Caransebesului, er' noi din ținutul Temisorei adneșati la eparchiă Aradului, — unde aflându mangaiere sufletească, ne bucuram și de fericirea națională cu episcopi și dignitari bisericesci naționali, cu autonomia biserică, liberală cum nu o mai are alta confesiune, cu corporațiuni reprezentative, congresu, sinodu și consistoriu eparchialu compus din bărbați aleși prin încrederea poporului.

Avem lauda Domnului și institute teologice pedagogice la ambele diecese organizate conformu recerintelor tempului modernu. Institutulu teologicu pedagogicu nou edificatu în Aradu, prin nișintele neobositului arhieru actualu, este splendoră diecesei, dară acestu institutu a costatu multe spese întrebunțiate mare parte din procentele fondurilor comune ambelor eparchii, care fonduri la anul 1871 le primiramu dela serbi dreptu desdănuire, respective escontențare a partii ce ni competea din milioanele de florini administrate în Carolovetu și la cari noi romani din partile Banatului, adeca stramosii, moșii și parinții noștri au contribuitu mai multu, căci — precumu amu amintitu mai susu, noi banatienii amu fostu în ghiarele despotismului supremației serbilor, care dispunea de noi și de averile noastre după placu, în detrimentulu nostru.

Progresele care le facuram noi romanii greco-orientali de atunci încôci pe terenulu culturai și literaturii naționale, dară mai vertosu pe celu bisericesc și școlar, la părerea multor ai noștri bărbați nu se prezintă destulu de avantajoasă, precumu le-amu dorit noi totu și cum le recere spiritulu tempului, interesulu generalu, naționalu și bisericesc alu nostru. Dară deca ori cine neprecupatu de jaluzia exagerată, de a face d'odată cu deavalmă și prin întregulu tôte, fie bine fie rău — numai se meargă, — va face și comparațiune între cele ce amu potutu face în trecut până la 1864 și respective 1870 și între cele de atunci încôci, firesce totu mereu, dară în faptă și realitate sistematicamente făcute, escoperate și puse la cale : atunci de siguru nimenea nu va putea afirmă, că și aceste tôte nu sunt progrese destulu de considerabile în actualele împregiurări, progrese care au pusu base firme pentru viitoru la edificiulu nostru naționalu, bisericesc și de cultură !

Caute ori cine giuru împregiuru la inteligință

sucrescentă, la bărbații cei eminenti de literă ai noștri ; apoi nu altcum caute și la preotimea noastră, la invetatori noștri instituiți în tempulu mai de curându, priveșcă numai la generațiunea cea mai tinera a poporului nostru dela 1850 încôci și se va convinge numai decâtu, că „amu progresatu“ totuși destulu de bine în dezvoltarea culturai elementului nostru, ba deca cugetam numai la oribilele greutăți ale tempului, la neajunsurile materiale, care de ani ne apasă poporul, atunci într'adeveru trebuie se admiram însine și rezultatele progresive ce ni succeseră până acum în butulu calamitatilor ce le-au întimpinatu nișintele și intențiunile bune ale barbatilor chemați și competiți de a conlucra la progresare perfectă și prosperare înfloritoare a cauzelor noastre naționale bisericesci și de cultură.

(Va urma.)

Resumatul alu luptelor de până acuma din Bosniă și Hertegovină.

„Journal des Debats“ face următorulu resumat alu luptelor bosniace și hertegovinene de până acum și prin enumerarea detaliilor cunoscute ne da o icônă clară despre întregu decursulu războiului :

Corpulu de armată alu 16-lea sub comandă imediată a generalului Philippoviciu a trecut Savă la O. Gradisca. Corpulu de armată alu 7-lea a strabatutu sub conducerea principelui Württemberg către Novi și Banjalucă formându aripă dreaptă a corpului alu 16-lea. Corpulu de armată alu 13-lea a fostu detașiatu pre granita Savei dela O. Gradisca până la Zamati și pre alu Unnei dela Dubită până la Novi. Aripă stângă o forma diviziunea (2) Szapáry. Scopulu acestei a fostu a trece la Zamati și a strabate către Zvornicu spre Serbiă.

Aceste armate au fostu trimise pentru ocuparea Bosniei. Diviziunea a 18-a de sub generalulu Ioanoviciu plecându din Dalmatiă trebuia se înainteze către Mostaru și după ce ocupatu Hertegovină în casu de lipsă se strabata spre Serajevo.

În 29 Iuliu tôte aceste trupe austriace trecu granita în ordinea decretată de mai înainte. Austriacii cugetară, că voru face o preambulare militară până la Serajevo și celu multu se voru întâlni cu unele bande parassite, care la celea de întâiu pusecături se voru imprăscia usioru.

În așteptarea lor înse se înșelară amar.

În 1-a Augustu unu despartimentu din diviziunea a 6-a fu reținutu la Maglaj de către turci ; capitanulu de statu maioru Milincoviciu trimițendu spre scopulu acesta o companie de husari către Zepce ca se recunoșcă, insurgenții în o strimțoră de munte au atacatu-o și au împuscatu 70 de husari. Centrulu diviziunii a 5-a după mai multe lupte merunte au ajunsu în 7 Augustu la Zepce unde trebui se țină o adevărată luptă. Numărulu insurgenților a fostu aci cam 8 până 10 mii de oameni și au avutu mai bine de două companii militie regulată turcescă. Au mai avutu 4 tunuri de campanie, și o baterie calare. Luptă care a fostu pe teritoriulu dela Maglaj până la Zepce a duratu o zi întreagă și numai seară tardiu au potutu scote pe insurgenți din pozițiunile lor, cându apoi s'au retrasu către Vranducu.

Soldatii din armată regulată a Turciei s'au purtat în această luptă escelentu.

Austriacii recunoscără că au 58 de raniti și 500 morți, precându pierderea turcilor e 500.

Philippoviciu după o pauză de o zi a plecatu către Vranducu, unde strabatendu fără rezistență strimțorile în 11 Augustu și a asediatu cartierulu generalu la Lenicea. Totu în această zi a intratu în Travnicu diviziunea a 7-a (Württemberg). Diviziunea această din urma a trecut Unna pre la Novi în 29 Iuliu și în 1 Augustu a ajunsu la Banjalucă, care a fostu teatrulu luptelor celor mai crâncene. De aci înaintându pre valea Verbasului sa luptatu în 5 Augustu la Vartiar-Vacupu și în 7 Augustu la Yaitia, ciocnirea această din urma a fostu cea mai serioasă. Puterea belică a insurgenților a fostu 8—10 mii, luptă a duratu 9 ore. Austriacii au luat 3 tunuri și stindarde, au pierdut înse și 6 ofițari și 140 raniti. Câți morți au fostu? despre acestu număr nu aminteste nemicu telegramă oficiosă. Diviziunea a 6-a pareșindu valea Verbasului a înaintatu spre Travnicu și la ocupatu în 11 Augustu.

Principele Württemberg mai trebui se sustină încă între Travnicu și Vitezu o luptă de 3 zile și numai după această i-a succésu a se împreuna cu corpulu de armată alu Philippoviciu și apoi a înainta spre Serajevo. De alta parte generalulu Ioanoviciu a plecatu din Mostaru spre Serajevo că se ie parte

la această acțiune mare, care sa petrecutu în orasiu. Această luptă din urma a avutu locu între Visocă, Kiseliacu, Cresievo și Serajevo, și a avutu unu rezultat decisiv. Austriacii au intratu în capitală Bosniei în 19 Augustu.

Diviziunea 20 alu Szapáry a avutu ordinulu se strabata în Zvornicu și acolo se-si ocupe pozițiune. Această operațiune înse nu a succésu de locu. Avantgardă acestei diviziuni sa luptatu cu succésu în 4 Augustu la Gracianitiă, în 8 a asaltatu fără rezultat Pricovaciulu în 9 și 10 a susținutu alte lupte ; cea din urma la Tuzlă. Diviziunea a fostu silită a se retrage la Gracianitiă și Doboj, pretextulu retragerii a fostu nesuficientă mediulocelor de comunicațiune, în faptă înse numărulu preponderant alu inamicului. Inamiculu în data și începutu a persecuta pre Austriacii și îi constrinse se treacă pe ținmurile dreptu alu Bosniei, le a succésu înse — primindu întăriri — a se posta aci. La Tuzlă și Doboj au suferitu Austriacii pierderi mari. Inamiculu a luat multe arme, munițiune, cai și o baterie întreagă. Numărulu insurgenților în această regiune e cam la 18000.

Diviziunea a 18-a a trecut fruntaria pre la Vergovatiu și Imoski în Hertegovină. Colónă principala strabată către Liubuscă. Ioanoviciu trebui se sustină lupte grele până a ajunsu la Mostaru unde în 6 Augustu și intra. Colonelulu Schullderer a ocupatu în 10 Aug. Stolatiulu. Garniziunea acestei cetăți sa înbarcatu la Clecu pentru a merge la Constantinopol ; luptă înse dură în această provincie și precum se prevede nu va înceta în curându nici aci, nici în Bosniă.

De pe câmpulu de război.

Scirile telegrafice sosite în zilele din urma dela cartierele generale din Serajevo și Doboj ne anunțară, că armată austriacă de ocupațiune au fostu necesitate prin neliniștirile ce îi le cauza insurgenții a intra vrendu nevrendu érași în acțiune. În următoarele vomu reproduce acele sciri sosite de pe câmpulu de război, care încă nici decum nu sunt înveselitoare :

În 4 Sept. gener. Szapáry telegrafésu din Doboj, ca gener. maj. Pistory au desarmatu localitatea Tesany. În același tempu avu a sustine o luptă de 7 ore cu insurgenții pe ținmurulu dreptu alu Bosniei la Lipac. Pierderile noastre se fă 130 din care mai multi raniti.

Generalulu Philippoviciu înșicintăză, ca brigada 1 și a 2 din diviziunea VI subtu comandă gener. Tegethoff în 3 Sept. au înprastiatu la Cadenoșole o bandă de 1000 insurgenți. Pierderile insurgenților au fostu 30 morți și foarte multi raniti, éra ale noastre 10 morți și 40 raniti.

Dela diviziunea XXXVI se raportéza, ca în 6 Sept. după ocuparea și desarmarea localitatilor Prejedor, Novi și împregiurime, gener. maj. Sametz au atacatu pozițiunile tari ale insurgenților dela Kljuc și ca iau respinsu pe ținmurulu stengu alu Sanei. Luptă au fostu crâncenă și au duratu până noptea. Pierderi 150. În 7 Sept. brigada Csikos, care au fostu detașată a respinsu unu atacu alu insurgenților la hanulu Prelogo. În 6 Sept. au fostu ocupatu orasiulu Trebinje fara rezistență.

În 5 Sept. generalulu Szapáry a avutu o luptă sângeroasă cu insurgenții, cari îi amenințară liniă de retragere Gracianica-Trbuk-Maglaj și pe care a trebuitu se își o recuceréscă și se își o fortifice. În aceea zi au fostu 65 morți 342 raniti și 34 acaroru șorțe nu este cunoscută. Această luptă a costatu mai multe victime decâtu chiaru asaltarea Serajevului. Pe liniă această luptă continua cu poteri egale și prin urmărire și cu șorți nedecisi. Negurile se pară a favorisa și a juca unu rol însemnatu ca aliatu alu insurgenților.

O telegramă a gener. maj. Zach relatéza, ca a fostu necesitate se renunție la atacarea pozițiunilor întarite ale inamicului dela Bihaci și se se retraga spre Zavalje. Pierderile sunt însemnate. Această pe romaneste însemnéza, ca gener. maj. Zach au fostu respinsu de către insurgenți. În această luptă au fostu raniti colonelulu Le Gay, vice-colonelulu Cotic și alti 14 ofițari ; 2 ofițari sunt morți éra despre 2 nu se știe nimică ; raniti sunt 400. După luarea Trebinjei au fostu lasatu unu jumețate batalionu spre padia podului preste Trebinia. Acelu jumețate batalionu au fostu atacatu de insurgenți și au susținutu o luptă de o ora. Cu această ocaziune au cadiatu 1 ofițaru și 6 feciori, 8 nu se știe ce s'au facutu. De aci urmărea, ca pozițiunea dela Trebinje este nesigură și amenințată din partea insurgenților, cari furnica prin acele locuri.

Mehemed Ali Pasia unulu din fostii plenipotentiari ai Turciei la congresulu din Berolinu si care a fostu tramisu se pacifice pe Albanesi a fostu masacratu inpreuna cu suit'a sa in propriulu seu Conacu dela Ipecu.

In giurulu Banjalucei decurgu lupte sangerose intre armata austriaca si intre numeroase cete de insurgenti. In luptele din urma, care s'au terminatu cu asaltu de bajoneta au cadiutu 260 morti. Cifr'a celor cadiuti in luptele din provinciile rescutate din partea austriaca se evaluésa la preste 3000 fara cei raniti.

Romania.

Bucuresci, 1/13 Sept. (Correspondentia particulara a „Observatoriului.”) S'a observatu chiaru si din adresele si respective cererile care vinu la societatea academica din diverse parti locuite de romani, ca toama si literatii cunosc forte reu vocatiunea acestui institutu, statutele si regulamentele ei. Asia de ex. unii ceru burse, alii pretindu ca Societate academ. se publice cu spesele sale lucrari, care nu cadu in sfera nici-uneia din cele trei sectiuni etc. In mii de exemplarie s'au publicatu statutele si regulamentele; dara omenii totu nu le cunosc. Cu atatu este mai necesariu ca se se publice si in diariile de preste Carpati incai lucrarile principali ale desu numitei societati. Ve transmitu aici primele trei proese verbali, din care publiculu va cunoște celu pucinu lucrarile cu care se ocupa societatea, importanti'a si greutatea lor.

Societatea academica romana, Sesiunea anului 1878. Procesu-Verbalu Nr. 1. Siedintia dela 16 Augustu 1878.

Membri presentii:

Dni Aurelianu Petre S., Baritiu George, Caragiani Ioanu, Ghica Ioanu, Hasdeu Bogdanu P., Hodosiu Iosifu, Ionescu Niculae, Laurianu Augustu Treb., Maniu Vasile, Odobescu Alecsandru, Quintescu Nicolae, Romanu Alecsandru, Sionu George, Sturdza Dimitrie A.

Presiedinte, Ioanu Ghica.

Siedintia se deschide la ora 1 si jumetate p. m. Dupa ce se face apelulu nominalu, la care respundu 14 membrii, Dn. presiedinte declara sesiunea anului 1878 deschisa; dupa carea Dn. secretaru generalu dá lectura raportului delegatiunei in urmatorea coprindere:

Domnilor membri si colegi,

Subscrisii membri ai delegatiunei Societatii Academice vinu, conformu cu statutele, a ve supune, in resumat, rezultatulu lucrarilor cu cari si au implinitu sarcin'a in decursulu anului.

Vomu incepe cu publicatiunile.

1. Analele anului trecut formandu tomulu X si din caus'a multimei materiilor despartindu-se in doué sectiuni, a potutu apare numai sectiunea I in 13 côle; sectiunea II-a, consacrata pentru „Memorii si notitie,” s'a intardiutu din mai multe cause: a) ca-cî comunicatiunile fiindu pâna la ore-care tempu impiedicate de transporturile militare, s'a intardiutu aducerea chartiei de tiparu; b) ca materiile fiindu prea numeroase (astu-felu ca voru trebui se ésa pôte 15 côle mai multu peste acele prevediute prin budgetu,) tipografi'a n'a potutu intempina lucrulu, fiindu ocupata simultaneu cu alte lucrari ale societatii; c) ca manuscriptele nu s'au datu scrise cu ortografi'a societatii de catre unii din autori si acéta a contribuitu multu la dificultatile impressiunei si a revisiunei; d) ca la unele operate a fostu necesitate a se face stampe, lucrate unele in xilografie, altele in zincografie si litografie. Actualmente totu materialulu este preparatu: indicele propusu a se face pentru materiile din tôte fasciculele sa lucratu de subscrisulu A. Odobescu; tiparierea s'a inaintatu pâna la disertatiunea d-lui Tocilescu inclusiv, si e de speratu ca chiaru in tempulu sesiunei sectiunea II din Anale va esi de sub tiparu. Acéta insa se nu se para ceva extraordinaru, ca-cî in genere publicatiunile societatiilor sciintifice din alte tieri sunt cu multu mai intardiate de catu ale nostre.

2. Oper'a care mai nainte de tôte a vedutu lumin'a si care a fostu primita cu deosebita simpatie de publicu, a fostu „Istori'a lui Michaiu Vitézulu” de Nicolae Balcescu. Acéta s'a facutu sub privegherea unuia din subscrisii, A. Odobescu, carele pe langa o prefacia coprindendu partile cele mai insemnate din biografi'a lui Balcescu, a avutu ingrijirea a adaoge la capetulu chartiei si o serie de alte scrieri ale nemuritorului istoricu relative la istori'a nationala. Sum'a destinata prin budgetu pentru acéta lucrare, dupa ce ea nu s'a cheltuitu tóta, dupa cum mai la vale se va areta, pâna in momentul de facia se afla cu prisosu acoperita prin vendiare.

3. Partea 2-a a istoriei Imperiului Otomanu de Dimitrie Cantemiru inca se afla in intardiere, din causa ca nu s'a terminatu lucrarea indicelui, cu care a fostu insarcinatu traducetorul.

4. Istori'a romana de Dione Cassiu, tradusa de D. Anghelu Dimitrescu, tiparindu-se sub privegherea unuia din subscrisii, G. Sionu s'a si pusu la dispositiunea publicului.

5. Opuscululu lui Dimitrie Cantemiru, „Evenimentele Cantacuzinilor” s'au tradusu si tiparitu sub ingrijirea unuia din subscrisii, G. Sionu, conformu cu votulu espresu de societate in anulu trecut. — Acestu opusculu apoi s'a intrunitu intr'unu singuru volumu cu unu altu opu alu lui Cantemiru „Divanulu,” affatu cu cale a se tipari de catra comisiunea lexicografica, ca sa serve ca materialu filologicu, ca unulu ce intra in cadrulu publicatiunilor literarii romanesci din secolulu alu 17-lea. Subscrisulu G. Sionu, insarcinatu si cu acéta lucrare, la inceputulu chartiei a facutu sub titlu de prefacia o serie de observatiuni ce i s'a parutu demne de atentiune, éra la capetu a adaosu unu glosariu de cuvintele acelea ce nu mai sunt astadi in usuulu limbei.

6. Cu multumire venim a ve aduce la cunoscintia ca dn. Grigore Tocilescu, care prin conclusiunile nostre din anulu trecut a fostu indicatu a merge in Russi'a cu missiunea de a colationa Chroniculu lui Dimitrie Cantemiru si a urmari ori-ce alte scrieri ale acestui autoru si ori-ce documente relative la biografi'a Cantemiresciloru dupa instructiunile specificate ce i s'a datu de delegatiune, si dupa inlesniri suplementare ce i s'a facutu dela ministerulu afaceriloru straine prin colegulu nostru dn. Cogalnicénu, s'a intorsu de acolo cu unu succesu ce a intrecutu asceptarile nostre. Spre a ve lumina mai bine despre acéta, oficiulu ve va supune raportulu d-lui Tocilescu, impreuna cu tôte manuscriptele colectionate.

7. Delegatiunea insarcinandu pe dn. Eugeniu Costinescu, ajutorulu directiunei bibliotecei statului, cu facerea catalogului sistematicu despre care a fostu preocupata societatea in sesiunea trecuta, acéta lucrare vine cu placere a v'o presenta, avendu incredintierea, ca ea nu lasa de doritu de catu atatu numai, ca sistem'a cu care s'a facutu se se continue si pentru cartile ce voru intra de acum inainte in bibliotec'a societatii.

8. Cu sum'a prevediuta in budgetu pentru cumpere si legatu de carti, delegatiunea a profitatu de ocaziunile ce i s'au presentatu si a facutu aquisitiuni remarcabile, de valóre intreita; s'a legatu totu-d'o-data unu numeru de 76 volume.

9. Presentandu-se ocaziunea de a capeta pentru inavutirea colectiunei nostre numismatice unu numeru de peste 200 monete, cele mai multe inedite, dela Petru Musiatu si Mircea I, si pentru acéta fiindu necesitate de o suma mai mare de catu aceea prevediuta prin budgetulu votatu de societate, delegatiunea, in dorint'a de a nu scapa ocaziunea unica si exceptionala ce i se presenta, si in cunoscintia de interesulu ce pune societatea in pretiós'a fundatiune a acestei colectiuni, a convocatu spre consultatiune si pe alti membri ai societatii, aflatori in capitala, si obtienendu consimintentulu generalu si-a permis a dispune de a cumpere acele monete cu pretiu de 4,400 lei; si ast-felu depasindu sum'a budgetara cu 1,200 lei, care s'a datu posesorulu acelor monete, s'a legatu a'i da restulu la 1 Noembre viitoru, dupa ce va capeta aprobarea plenului societatii. Se spera insa ca o suma insemnata din acesti bani va reintra in cas'a societatii prin vendierea dubletelor, cu care sa insarcinatu si autorisatu d. Dim. Sturdza, colegulu nostru.

10. Colectiunile nostre din ce in ce se adaoga. M. S. Domnitorulu, augustulu nostru presiedinte de onóre, a trimisu pentru bibliotec'a nostra unu pretiosu opu in doué volume, intitulatu „Histoire dela Céramique, en planches phototypiques inaltérables.” Afara de acestea, mai posedam si unu mare numeru de manuscrise de ale unuia din veteranii literaturii romane, Banulu Vas. Varnavu, donate de Prea S. S. parintele Melchisedecu, episcopulu Dunarei-de-Josu, membrulu onorariu alu societatii nostre.

11. Spre a se conforma cu votulu espresu de societate, delegatiunea a facutu se se esecute portretulu colegulu nostru dn. Dim. Sturdza, fundatorulu numismatice romane, caruia societatea i datoresce colectiunea ce posedo. Totu-o-data adresandu-se la familiile membriloru incetati din vietia, spre a potea capeta portretele lor a primitu gratisu numai pe ale lui Eudoxie si Alecsandru Hurmuzaki, oferite de fratii si surorile fericitiloru nostri colegi; éra cu mijlócele prevediute in budgetu a facutu prin comand'a, portretele a cinci din regretatii nostri incetati din vietia, adeca ale lui Ioanu Eliade, P. Poenaru, C. Negruzzi, A. Papiu Ilarianu si I. Massimu. Acestea a costatu 1,300 lei. Dara, dupa primirea portretelor fratiloru Hurmuzaki, aflandu cu cale a se pune si acele lucrate aici in cadre uniforme, s'au comandatu la acelasi fabricantu la Vien'a 6 cadre, alu caroru costu, impreuna cu alte cheltueli de asiadiere, au adusu a se face o cheltuala de lei 80 peste sum'a prevediuta in budgetu. La acéta inse cata a se tienea in séma ca in locu de 4 portrete s'au facutu 5, si posedemu inca unu cadru pentru unu nou portretu care s'ar mai face.

12. Mobilariulu Societatii s'a inavutitu cu 2 mari dulapuri de carti, d'o-camdata. Delegatiunea a potutu realiza intru acéta o insemnata economie asupra prevederiloru budgetare; caci, dupa necesitatea simtita si dupa autorisatiunea data de Societate in sesiunea anului trecut, de a se cumpere o lada de feru mare pentru pastrarea manuscriptelor si a documentelor sale pretiósé, ea s'a adresatu a cumpere una ce a afflatu ca este disponibilu la cas'a de depuneri si consecnatiuni. Comitétulu de priveghere alu acelei case insa a oferit'o gratisu. Astu-felu a resultatu o insemnata economie la §. destinata pentru mobiliaru, dupa care credemu ca societatea se va asocia cu noi spre a esprime multumirile sale sus'numitulu comitetu. Totu o data i se aduce la cunoscintia ca lada mentionata neputendu-se introduce in localulu societatii din caus'a marime si a greutatiei ei, delegatiunea a capetat si invoieira de a se lasa totu la cas'a de depuneri, inchidendu in ea actele si documentele de valóre ale Societatii, iar chei'a acestui pretiosu mobiliaru ce conserva tesaurele nostre intelectuale se afla in buna pastrare a actualulu presiedinte alu Societatii.

(Va urma).

Corespondentie particulare ale „Observatoriului.”

Hida in Augustu, 1778. Onorata Redactiune! Folosindume si eu, ca docenta poporalu ce sumu, de tempulu vacatiunei de vara spre a face unele excursiuni si visite pe la rudeniile din departare, numai acum mi veni la mana Nru 47 alu pretiuitei fôie „Observatoriulu” care sub rubrica Sibiiu intre altele ne atinge tuturoru juneloru romane esite din scôle pedagogice magiare o córdá din cele mai simtitóre, cord'a ánimiei romanesci.

Pentru aceea nu me potu rabda, de a nu face cateva reflexiuni la memoratulu articulu.

Autorulu acelu articulu in interesulu culturai nostre nationale recomanda infintierea unei scôle pedagogice femeesci romane etc. etc.

Sum si eu de acordu cu d. scitoriu si asi dori din tóta ánima, déca ne amu potea bucura si noi catu de curendu de unu asemenea institutu.

Ce se facemu inse pâna atunci pâna candu si natiunea romana din aceste parti va fi in stare a si infintia atari scôle?

Se nu ne folosimu ore de scólele statului si ale altoru confessiuni de si sunt cu limb'a instructiunei magiara si germana, si studiele in ele se propunu fóra inoiala in cátrva in directiunea aspirariloru respective-loru natiuni?

Asia ceva pare a voi scriitorulu desu amintitulu articulu, candu scrie ca „precum aude, unele fetisióre de romanu frecventésa scóla pedagogica magiara si invetia bine; dara unele cá acelea nu mai potu fi apte de profesóre la scóle curatu romanesti, pentru ca pe langa ce sbéu órecare despretiu cátrva totu ce este romanescu, apoi uita si limb'a materna, éra din productele literaturii romane nu cunosc mai nemica.”

Asia dara intr'unu resufletu suntemu laudate pentru diligentia, si defaimate in ceea ce ne este mai scumpu ánimiei romanesti, in punctulu dulcui limbe materne si alu simtiemintelor nationale.

Se amu ertare, dara o atare lauda nu o potu primi si asia credu, ba sunt convinsa, ca nu o voru primi nici celelalte predecesórie, conscolare si sucesóre ale mele din institutul pedagogicu femeescu de statu din Clusiu, de unde esiu si eu cá invetiátoria calificata.*)

Speru, ca nu le voi vatemala modestia, aducundu inainte pre p. t. dómnele si domnisiórele An'a Monastireanu n. Bota, adi profesóre in Iasi, Elisa Isacu n. Rosiescu in Clusiu, An'a Luciu, Anastasia Manu, Pelagia Poppu invetiátóresa in Siomeuta, Augusta Orgidanu si altele, pe care cercurile romane le cunosc cá totu atatea romane cu trupu cu sufletu, cá romane din cele mai bune.

Ve potu Dle Redactoru si despre aceea incredintia, cá déca in asemeni institute, tinerele romane sunt si au fostu preste totu diligente, ele au fostu asemenea diligente si in studiarea santei relegiuni si a dulcui limbe materne, ce li se propusera si propunu de profesóri romani, romanesci, asia cátrva barbati competenti cá d. profesor dr. Gregoriu Silasi in calitatea sa de comisariu ecsaminatoriu din partea metropoliei Blasiului si alii au remasu incantati de progresulu eleveloru in numitele studii.

Repetu dara, cá e fórté de doritu se ne infintiamu si noi Romanii atari institute pedagogice femeesci, prin ele am ajunge negresitu multu mai iute si repede la tient'a culturai nationale.

Pâna atunci inse ar fi dupa modest'a mea parere, neconsultu a nu ne folosi pre cátrva potemu, de scólele statului si ale altoru confessiuni mai favorite de sórté.

Din contra, credu cá ar fi tare de doritu, se se adopere a se califica de invetiátóre prin atari institute cátrva mai numeroase june romane; care apoi aru potea suplini ici-colea chiaru lips'a atatu de simtita de docenti calificati la scólele nostre poporali rom. confessionali, cum implinesce si pucinetatea mea in loculu meu natalu Dersia, unde ven. ordinariatu Metropolitanu din Blasiu binevoi a me denumi inainte de acéta cu unu anu de invetiátóre la scóla poporala rom. confesionala de baieti si baiate, prin care de o parte potui remanea in cas'a si cerculu iubitoru mei parenti, de alta parte 'mi sa deschisu si mie ocaziune de a contribui la inaintarea culturai nationale.

* Déca amu avea in totu loculu profesori zelosi de religiune si limb'a romana; déca Episcopiile voru supraveghia necurmato si barbateste cá facine se 'si implinesca datori'a sa cá romanu adeveratu, si déca fiacare romanu va ingrigi, ca famili'a sa se remana curatu romana atunci nu potemu avea frica de infectarea simtiemintelor romanesci ale juneloru candidate, de si acélea au studiatu in institute straine.

Iuliana Popu,
invetiátoria in Dersia.

Sciri diverse.

— (Petrecerea avuta sambeta) séra in 7 l. c. precum si serbatórea poporala de domineca in 8 l. c. care au avutu locu in dumbrava Sibiiului, au reusitu fórté bine, favorisate fiindu de celu mai frumosu tempu. Venitulu adusu de aceste doué petreceri date in favorulu ostasiloru raniti si alu familiiloru lor se dice a fi 1500 fl. v. a. O suma acéta, care in inpregurarile critice de astadi, se pôte numi cu totu dreptulu, fórté considerabila.

— (Multumita publica). — Eescellentia Sa inaltu prea sfinstitutu archiepiscopu si mitropolitu dr. I. Vancea de Butésa, a bine-voitu se daruiesca sum'a de 100 fl. v. a. pentru rastaurarea bisericeii din Farau. Pentru acéta fapta generósa si demna de imitatu ii se escpima prin acéta Eescellentiei Sale recunoscint'a profunda din partea d-lui Teodoru Sasu, preotu gr. cat. in Farau.

— (Din Mediasiu) ni se scrie cu data de 3 l. c. éra din Cacuciu cu data de 5 l. c., ca pe acolo inca a fostu orcane, cu plóie si ghiatia, care au nimicitu cucurudiulu, au inundatu fenulu si bucatele inca necarate de pe campu. In Bazna, renumita pentru baile sale, fulgerulu a aprinsu o siura care au si arsu cu totu ce cuprindea. Cu acéta ocaziune corespondentele nostru din Mediasiu isi esprima dorerea, ce o simte vedindu ce indiferentia mare pastréa inca romanii nostri facia cu infintierea de asociatiuni de pompieri.

— (Totu dela Mediasiu) ne scrie acelasu d. corespondinte ca in dilele trecute unu secuuiu servitoru

*) In acestu casu bucuri'a nostra va fi perfecta si fericitória.
Not'a Red.

in comun'a Bogata sas. — Reichsdorf — asassina pe stapana sa cu scopu ca se ii fure banii. Unu altulu, sasu Iohann Schneider din Copsia mare omori pe soci'a sa prin sugrumare pentru ca se scape de gur'a ei rea si de pasiunea ce avea de a purta totu felulu de procese.

— (Precum ii se scrie lui „Obzor“) in 25 Aug. au resunatu érași clopotulu din turnulu bisericei crestine dela Maglaj. Acelu clopotu este de 450 ani, éra de 300 ani elu amutise prin tirani'a turcésca.

— (Necrologie). — Jacobo Rác de Caransebesiu comerciantu in Lipov'a in numele seu, alu ficei s'ale Aureli'a maritata Belesiu, alu filoru sei Clementu si Adrianu, alu nepotulu seu Eugeniu-Alesandru, alu ginerelului seu Ioanu Belesiu advocatu in Aradu, si a tuturor consangeniloru, cu anima infranta de durere face cunoscutu, ca multu iubit'a si neuitaver'a s'a socia, respective mama, buna, si sócra Elisabet'a Rác de Caransebesiu nasc. Popi, dupa unu morbu indelungatu, 'si dede sufletulu in manile creatorului la 4 Septembrie 1878 st. n. 4 óre dupa média-di, in alu 38-le anu alu vietiei, si in 23-lea anu alu fericitei sale casatorii. Osamintele fericitei se voru inmortatá vineri in 6 Septembrie nou, a c. dupa média-di la 5 óre in cimiterulu gr. or. romanu din Lipov'a. Fiei tierina usióra, si memor'ia binecuvantata in veci! Lipov'a, 5 Septembrie 1878 st. n.

— (Concertu si balu.) — Din Siri'a ni se relatéa urmatórele: Siri'a in Augustu, 19/31 a. c. Concertulu si balulu junimei romane arangiatu la 13/25 Augustu a. c., acarui venitu a fostu destinatu fondului scolaru gr. or. si corului vocalu, — de si tempulu a fostu fórte nefavorabilu, de si tóta diu'a a ploatu, — a réusitu de minune. Au fostu óspeti din Aradu, Curticiu, Macea, G. Varsianu, Comlosiu, Zarandu, Iosacelu, Agrisiu, Covasintiu etc. intr'unu numeru fórte mare. Sal'a mica a ospetarie d'abea iau potutu incapea.

Din partea autoritatiloru bisericesci, balulu junimei romane din Siri'a nu a fostu primitu cu-o inbratosiare caldurósa, din aceea cauza pentru ca tocmai pe tempulu acela a fostu postulu Stei. Marie, pe care — juminea romana — fara voia si nu negu fora sciintia, nu l'a luat in consideratiune. Deja a trecut cum a trecut, pe viitoriu juminea romana din Siri'a in tóta privinti'a isi va tienea de datorintia a asculta de pastoriulu loru sufletescu, de binevoitoriulu neobositu, de — Ilustritatea Sa Ioanu Metianu, episcopulu Aradului.

Din vendiarea biletelor pe lenga tacs'a prescria a incursu: 92 fl. Dela ddni Ioanu Bohusiu 5, dr. Atanasiu Sandoru 2, Adalbertu Mihailovicu 4, Georgiu Vasilevicu 3, Popescu preotu in Musca 1, Sigismundu Budai 1, Rigler si Benjamin 1 fl. — A incursu cu totulu 109 fl. Din sum'a acést'a s'a acoperitu spesele 87 fl. Venitu curatu 22 fl. care suma s'a si datu fondului corului vocalu alu economiloru.

Petrecera a duratu pana diminéti'a la 6 óre, candu óspesii s'au despartitu. Óre fostau multumiti cu balulu si concertulu? — Nu sciu, ori cum se fia suntu rogati a ierta gresielele comise. P.

Éra cestiunea scóleloru.

Nici-odata nu vomu crede, ca in acestu modestu organu alu nostru de publicitate vomu fi deschisu prea multu spatiu la discussiunea cestiunei scóleloru nóstre. Vedemu bine, ca avemu trei foi scolare romanesce, una in Blasiu, alt'a in Aradu, a treia in Timisióra; dara pentru acestu agru insetatu de adapare spiritalu, pentru acésta cestiune, aprópe identica cu esisténtia nóstra nationale, si chiaru cu baseric'a nationale, nici diece foi scolare nu aru fi de ajunsu la atátea milióne de suflete, din care se compune natiunea nóstra. De aceea este bine, ca celoru esistente se le mérga câte-odata si foile politice in ajutoriu; ca-ci mare este periculu si la pucini le pasa de elu.

In Semestrulu I publicaramu mai antaiu una serie de articlii scolare esiti din archidiecece, dara indreptati mai multu asupra calamitatiloru din Banatu. Dupa aceia úrmára escrptele din memorabilia brosiura a unui Archipresbiteru, care in legitim'a sa dorere sufletésca se adresa cu apellulu seu de a dreptulu la cleruri si la poporulu romanescu de ambele confessiuni. Acestu autoru ilustru nu se indestulá numai a pune degetulu pe plagele infricosiate, nici ale face numai diagnos'a, ci aratá si midiolócele de vindecare.

Pucinu dupa acei doi aparatori ai scóleloru nóstre nationali veni unu alu treilea, omu de specialitate, devotatu cu trupu cu sufletu instructiunei poporului, cu acestu operatu, carui abia astadi reustramu a'i deschide colónele nóstre. Acestu scriitoriu isi propuse a da, cum amu dice, monografi'a scóleloru din unu singuru comitatu (districtu) alu Transilvaniei, adeca alu Hunedórei, care inse dupa arondarea noua de antierti face cátu unu baru principatu germanu, cu 240 mii de locuitori, din carii numai circa 5% sunt de alte nationalitati, éra 95% romani curati. Nicairi adversarulu esisténtiei nóstre nu s'au aruncatu cu mai multa furia se sape si subminedie temelile nationalitatii nóstre ca tocma in acestu comitatu; éra precum ese din acestu operatu, ne aduce in memoria própeta raporturile dloru dr. P. Vasiciu si I. Maioru facute la provocarea gubernatorului c. Crenneville inainte cu 14 ani. Se ascultamu inse pe auctoru.

Scólele din comitatulu Hunedórei.

De multu aveam de cugetu a scrie despre scólele acestui comitatu, inse de câte-ori m'am apucatu, totu deauna a trebuitu se-mi schimbu obiectulu, ori se aruncu pana la o parte. Si éta de ce:

a) Se póte ca nu eramu competente, nu le cunoscemu din destulu, si

b) mai posibilu ca me genamu insu-mi, a osteni pe on. lectori, cu o lecturá, carea nici mie nu 'mi-ar prea placea, mai alesu dupa ce vomu reflecta ca traimu in secolulu alu 19-lea la anulu Dlui 1878. Ce diseiu, in secolulu alu 19-lea se nu fia primita si inca bine, descrierea scóleloru unui comitatu, anume ale unui comitatu renumitu, cum e alu Hunedórei? Era p'aci se cadu insumi in tentatiune. Descrierea loru, dupa cum sumu informatu, o poftescu multi din on. lectori; firesce, cugetandu ca acele voru fi standu D-dieu scie cátu de bine. Cá se nu mai fia niminea, la indoiéla in acestu punctu, éta vinu cu permissiunea on. Redactiuni a ve spune despre susu citatele scóle, urmatoriele:

1. Ele se dividu in 4 clase si adeca:

a) scóle de statu;

b) scóle comunale;

c) scóle confessionale gr.-or. si gr.-cath.;

d) scóle granitieresce.

Atátea specii de scóle satesce, poporale, avemu in acestu comitatu; afora de aceste mai avemu 2 gimnasie; unulu cu 4 clase la Bradu si altulu cu 6 clase la Orasti'a; mai e in Dev'a scóla reale cu 6 clase si una pedagogica dualistica cu 3 cursuri pentru Magiari si pentru Romani.

Se vorbimu pucinu despre scólele de statu. Aceste se numescu asia, ca-ci sunt fundate si intretinute cu ajutoriulu statului. Pretotindinea, pe unde suntu scóle, de acestea, se cunoscu de departe edificiele loru cele pompóse, construite dupa stilulu nou si de materialu solidu de pétra ori caramida. Gradini de pomaritu inca au destulu de mari, nu-su lucrute inse pentru a póte servi de modelu. — Limb'a propunerei in aceste scóle e eschisivu cea magiara si invetiatorii asemenea, sunt toti magiari; de alta nationalitate nice cá póte fi vorb'a, deórece salariile sunt bune si regulate. — Intrandu in scóla, vomu afla 2-3 copii de nemesiutu magiari si pre atátia pui pestriti de sasu, ceilalti romani, vii cá pescele in apa. La intrare te intempina cu: Isten hozta ötet! si la esire te petrecu cu: „Alá szolgája!*“ Scóle de acestea inse nu sunt multe, adeca scóle de statu, ci planulu asia e facutu, ca tóte cele comunale, séu baremu cele ce se afla in comune „nemesiesce“ se devina — cu tempu scóle de statu; ca asia se aiba cuventu de a se escusá, de ce punu totu invetiatori magiari ori secui. Scólele de statu, câte sunt pana acuma in acestu comitatu, tóte sunt impartite dupa secsu, fiindu la fiacare scóla invetiatoriulu separatu pentru elevi si invetiátórea pentru eleve. Acestea din urma nu sciu romanesce nimicu, séu cátu invetiara dela eleve, care mai tóte sunt romane si unguresce nu sciu. Asiu pótea aduce vreo câteva esemple de traduceri, cum audiú adeca una invetiátórea traducúndu elevelor sale, ba si unele notitie scrise romanesce sub testulu magiaru de pe tablele de pariete, ci me temu ca veti arunc'a foi'a la una parte. Papagali intregi affi in aceste scóle!

Invetiamentulu, de siné se intielege, e de a se incepe cu intuitiunea.

* Scurtatu din alázatos szolgája.

Poftimu, acésta va se dica la noi in Ungari'a „intuitiune“, la anulu Dlui 1878, candu incepemu cu copii in o limba, pe care necum ei, dar nici neamu de neamulu loru nu o au sciutu! Dupa intieptiunea cea mare si nemarginita a dloru inspectori scolari si altoru barbati de scóla, cari toti cá unulu pretindu a fi pedagogi, numai acésta insemnédia a merge „intuitive“, candu puni copiiloru unu dascalu, pe care se nu-lu pricépa! Destulu ca asia este, invetiatorii scóleloru de statu din comitatulu Hunedórei sunt toti, atátu ei — cátu si ele — magiari, cari romanesce nu sciu si nu voru se scia, ca-ci nu au lipsa**); éra elevii, afora de 5 percente, computandu aci si pe jidani, cari gratie ceriului, se stiu folosí de ocaziune si imultienduse cá nespulu marei si cá penele pe gasca sunt mai atátia cáti si fii de „nemesi“ — intielegúndu de Magiari; scolarii adeca afora de 5 percente amalgama, sunt romani, firesce, romani renegati, formati din Unguri, dupa opiniunea dloru inspectori scolasteci.

(Va urma.)

Bibliografia.

— Reportu despre gimnasiulu sup. gr. cat. de Beiusiu pentru anulu scol. 1877-8. Edatu de Petru Mihutiú directoru. Oradea-Mare, 1878.

— Program'a, gimnasiului superioare, pre-parandiei, normei si scólei populare de fetitie din Blasiu pe anulu scolaru 1877/8, redactata de I. Antonelli, canonicu si directoru gimnasiale. Blasiu 1878. Acésta program'a interesanta din tóte punctele de vedere, contine intre altele si unu tractatu istoricu importantu, asupra Originei, continuitatei si petrecerei Romaniloru in Daci'a lui Traianu pana la anulu 1300.

— Reportulu comitetului societatiei pentru cultur'a si literatur'a romana in Bucovin'a, despre trebile si lucrurile sale in anii 1876 si 1877. Cernauti 1878.

— Resbelulu orientale, de prof. dr. A. P. Alessi si Massimu Popu. Din acésta meritósa lucrare a celoru doi dni profesori laboriosi au aparutu fasciculu III, care ca ilustratiuni cuprinde, portretele generaliloru Manu, Cantili, Radovicu, Florescu precum si a cuceritoriloru stindardelor turcesce si o carta bine executata a Plevnei. Domniloru autori le dorimu se aiba multi abonati!

— Plevn'a, poem epic intru-un cánt de Basiliu Mihail-Lazar. Vien'a 1878. Acésta poesie s'a cetitu ca operatu intr'o siedintia a societatii academice socialu-literara „Romani'a juna“, care apoi a si decisu ca se se publice acestu operatu.

— Raportu generalu, despre activitatea societatii „Petru Maioru“ pe anulu scolaru 1877/8. B.-Pest'a 1878.

— Note sur le bassin tertiaire de Bahna (Roumanie) par M. Stephanesco. Extrait du bulletin de la Société Géologique de France, 3-e série, t. V., p. 387, séance du 19 mars, 1877. Paris 1877.

** Dn. corespondente afirma acésta in ironia si bine face Ba dieu au lipsa de limb'a romana, voru avea si mai multa.

Cursulu monetelor in val. austr.

Vienna, 9 Septembrie.

Galbinii imperat. de auru	fl.	5.50 cr.
Moneta de 20 franci	„	9.28 „
Imperialu rusescu	„	9.30 „
Moneta germana de 20 marce	„	12.10 „
Sovereigns englesi	„	12.— „
Lira turcésca	„	11.— „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„	100.— „

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

7 Septembrie.

Obligatiuni rurali din 1864 cu 10%	l.	103.50 b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„	102.60 „
Obligatiune de imprumutu dominiile din 1871 cu 8%	„	98.50 „
Creditu fonciariu (hipot.) ruralu cu 7%	„	96.50 „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%	„	91.75 „
Imprumutulu municipale nou (alu capit. cu 10%	„	175.— „
Fondulu de pensii (per 300 l. a.) cu 5%	„	31.25 „
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	„	84.— „
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	„	200.— „
Daci'a, Compania de asecur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„	77.— „
Romani'a, Compania de asecur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„	77.— „

antiarthritica si antirheumatica alui WILHELM

curatitóre de sange spre a se folosi in ori-care anotempu cá singurulu midiolocu curatitoriu de sange cu rezultate sigure.

Cu concessiunea cancel. c. r. de curte datu prin decisiune Vien'a, 7. dec. 1868.	Probata definitivu. Efecte exell. Resultatulu eminentulu.	Prin p. in. patentá a M. Sale c. r. assecurata contra falsificarii. Vien'a, 28 martie 1871.
--	---	---

The'a acést'a curatia organismulu intregu, strabate partile intregului corpu si folosindu-o cá beutura departéza dintr'insulu tóte materiile stricacióse, cate se voru fi adunatu, cum nu face nici o medicina; si efectulu siguru este durabilu.

Vindecarea perfecta a arthritei, reumatismului, ból'a englezésca, si a altoru bóle invecitate incurabili, ale raneloru, cari puroiéza ne 'necetatu, ale bóleloru genitáli si bubeloru, ale sgrabntieloru pe trupu si in fácia, ale peteloru, bubeloru si-philitice.

The'a acést'a au produsu rezultate fórte favorabili mai alesu in inflaturu de ficatu si de splina, cum si in greutáti hemoroidali, in doreri

de nervi, de muschi de incheiaturi, de udu, polutiuni, impotentie, scurgeri la femei etc.

Suferintie cum sunt bólele scrofulóse, inflatur'a ghinduriloru se vindeca iute si perfectu, la aceia, cari beau The'a necurmatu, fiindu ca ea este unu midilocu domulu dissolvatoriu si promovatoriu de urina.

Resultate admirabili sigure.

Dlui Franciscu Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Wocheiner Feistritz (in Carniolia), 1 oct. 1872. On. Dle! Mai am érași trebuintia de vreo trei pachete din the'a dtale curatitóre de sange, pentru ca dupa-ce am cumperatu de la dta de 2 ori si am folositu acestu midilocu exellentu „the'a antiarthritica si antirheumatica a lui Wilhelm curatitóre de sange“ m'am convinsu de ajunsu de minunatulu ei effectu. Te rogu se'mi tramiti the'a curatitóre de sange cu receperea plátii prin posta. Cu totu respectulu

Ioanu Jerala, capelanu.

Dlui Fr. Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Tuschkau langa Pilsen, 1 oct. 1872. De asiu fi cunoscutu mai nainte poterea vindecatóre „a theei dtale antiarthritice, antirheumatice, curatitóre de sange“ asiu fi scapatu de multu de o bóla vechia si asiu fi si mai bogatu cu o suma considerabila cheltuita fora scopu pentru restaurarea

sanetáti mele. Pan' acum am trasu acestu midilocu nepretiuutu de la Praga din depoulu dtale, astadi me adresezu d'a dreptulu catra dta si Te rogu a'mi tramite cu intórcerea postei 12 pachete pe langa receptiunea plátii. Cu totu respectulu

Josef Dilz.

Dlui Fr. Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Gutenstein, 1 oct. 1872. Se 'mi mai tramiti catu mai curendu 2 pachete „thea antiarthritica, antirheumatica, curatitóre de sange a lui Wilhelm“ precum mi-ai mai tramisu prin posta. Eu vediu, ca fora the'a dtale nu mai pociu existe. Cu tóta stim'a

Florian Haselsteiner, Nr. 43 in Klosterthal.

Preste pucinu va urmá continuarea epistoleloru de recunosctinta, fiindu preste potintia a le publicá dintr'odata pe tóte.

Se ve feriti de falsificari si insielatiuni.

On. publicu la cumperare se binevoiesca a reflecta exactu la marc'a si firm'a mea tiparite pe din afora pe pachetu, pentru cá se nu fia insielatu prin falsificari.

Adeverata thea antiarthritica, antirheumatica curatitóre a lui Wilhelm, se póte trage numai din prim'a fabricatiune internationala antiarthritica, antirheumatica curatitóre de sange in Neunkirchen langa Vien'a, séu din depozitele mele publicate prin diarie.

Unu pachetu, impartitu in 8 dose, preparatu conformu instructiunei date de medicu dimpreuna cu informatiunea despre folosire in diverse limbi consta 1 fl., pentru timbru si pachetare separatu 10 cr.

Pentru comoditatea o. p. adeverat'a thea antiarthritica, antirheumatica, curatitóre de sange a lui Wilhelm se mai afla in: Sabiuu la Frid. Thallmayer, comerciantu. Abrud: F. Tones & Comp. Bistritia: Fridricu Kelp, Tergovits & Zintz, Dietrich & Fleischer.

Blasiu: Carol Schieszl, apotecariu. Orastia: Carol Reckert, apotecariu. Alba-Julia: Iuliu Fröhlich, apotecariu. Clusiu: Ad. Valentini, apotecariu. Brasiovu: Ferd. Jekelius, apotecariu. Lechinti'a: Friedr. Scheint, apotecariu. Feldióra (langa Brasiovu): Friedr. Folberth, apotecariu.

Ili'a, C. Hoffinger, apotecariu. Osiorheiu: Max Bucher. Sabesiu, I. C. Reinhard, apotecariu. Bai'a mare: I. Horaesek, apotecariu. Aiudu: August Binder, apotecariu. Miercuria: Chr. Fr. Schimmert, apotecariu. Romanu (Moldova): Josef Dannfy, apotecariu. Sedisóra: Iosef B. Teutsch, comerciantu. Reghinulu s.: S. & I. Leonhardt. Huniadóra: Fried. Acker, apotecariu. Rosi'a: Ludw. Moldovan, apotecariu. Ocn'a (l. Sabiu): Joh. v. Cronberg, apotecariu. (23) 18